

Film som dialogredskab

- til opkvalificering af bedømmelsespraksis

Erfaringer fra seancer med mediegrafikerlærere på syv skoler

Pointepapir udarbejdet for
Grafisk Uddannelsesudvalg

**Anne Mette Rasmussen
Mette Semey**

**Kubix
November 2011**

Kubix ApS
Nørre Voldgade 2
1358 København K

Tlf. 3332 3352
kubix@kubix.dk
www.kubix.dk

Indhold

Indledning	4
Formen på filmseancerne.....	6
Filmmediet som dialogredskab.....	8
Filmskabelsesprocessen.....	9
Bilag 1: Anvendelsesguide til filmen	11
Bilag 2: Notatark til individuel refleksion	13
Bilag 3: Dialogkort	16

Projektets formål

Indledning

Grafisk Uddannelsesudvalg har igangsat et projekt til opkvalificering af bedømmelsespraksis gennem produktion og afprøvning af film som dialogredskab. Formålet med projektet er at:

- højne undervisernes (og censorernes) bedømmelseskompetence gennem dialog og refleksion om bedømmelsespraksis
- beskrive og præcisere en anvendelsesguide, der gør det muligt at anvende filmen uden ekstern facilitering
- dokumentere læringspotentialet ved brug af film som dialogredskab

Dette pointepapir samler op på projektets erfaringer med at anvende netop film som redskab til refleksion og dialog.

Baggrund

Baggrunden for projektet er, at den nye portfolio-baserede svendep prøve stiller nye udfordringer til underviserne og eksaminatorerne. Tidligere havde man mere veldefinerede fagligheder, der kunne bedømmes kontekstfrit. Eleverne skulle demonstrere et grafisk håndværk og fik stillet en opgave rettet mod at illustrere netop disse fagligheder. I dag medbringer eleven nogle eksempler på tværfaglige opgaver, som han/hun har arbejdet med i en virksomhedssammenhæng. På den måde kommer fagligheden anderledes til udtryk og kan være sværere at vurdere og karakterfastsætte.

Den nye bedømmelsesopgave kalder derfor på, at lærerne får drøftet og samstemt deres bedømmelsespraksis - i dette tilfælde gennem brug af film som dialogredskab.

Der er indledningsvist produceret en lille film, som illustrerer en bedømmelsessituation, der tematiserer nogle af de centrale dilemmaer og svære situationer, man som underviser bliver mødt med. Filmens tre afsnit: forberedelse, eksamination og bedømmelse afsluttes hver med nogle dialogspørgsmål.

Filmen er afprøvet på syv skoler

Filmen er afprøvet på de syv skoler, der udbyder mediegrafikeruddannelsen, i forløb med mediegrafikerlærere og enkelte steder også repræsentanter fra grafisk teknikeruddannelsen.

Alle forløb er faciliteret af en konsulent fra Kubix Aps. for at sikre, at erfaringerne med at anvende filmen udvikles undervejs, opsamles og efterfølgende formidles i en lettilgængelig anvendelsesguide til filmen (bilag 1).

Vi vil gerne benytte lejligheden til at takke de lærere, elever og censorer, der har stillet sig til rådighed som skuespillere og interviewpersoner i filmen samt de uddannelsesledere og undervisere, der har afprøvet filmen som dialogredskab ude på de enkelte skoler.

Anvendelsesguiden bærer præg af, at deltagerne har afprøvet forskellige måder at anvende filmen på og bidraget engageret og konstruktivt i de tilhørende refleksioner over, hvordan filmen bedst anvendes fremover, samt hvilke særlige opmærksomhedspunkter der knytter sig hertil.

*Pointernes opbygning
- en læsevejledning*

Det følgende er opdelt i tre afsnit. Først følger pointer om den konkrete form på seancerne ude på skolerne. Dernæst overvejelser over det særlige ved filmmediet som dialogredskab. Afslutningsvis nogle opmærksomhedspunkter knyttet til samarbejdet omkring filmskabelsesprocessen. Bagerst i dokumentet findes tre bilag, der sammen med selve filmen udgør dialogredskabet til opkvalificering af bedømmelsespraksis:

- Anvendelsesguide (bilag 1)
- Notatark til individuel refleksion (bilag 2)
- Dialogkort (bilag 3)

*Fra spørgsmål undervejs
til efterfølgende dialog
ud fra kort*

Formen på filmseancerne

Filmen er som sagt delt op i tre afgrænsede afsnit: forberedelse, eksamination og bedømmelse, hvor hvert afsnit afsluttes med tre spørgsmål på skærmen.

I de første seancer prøvede vi at stoppe filmen og tage spørgsmålene til de enkelte afsnit undervejs. Det viste sig ikke at være befordrende for dialogen løbende at skifte fra filmmood, hvor deltagerne sad med deres egen refleksion i halvmørke med fronten vendt mod skærmen, til fælles dialog. Hver gang tog det noget tid at komme i gang med de fælles snakke, for eksempel at finde ud af, hvem der skulle lægge ud med at sige noget og finde formen i forhold til at have en indbyrdes dialog, modsat at besvare spørgsmålene henvendt til den eksterne facilitator.

Det anbefales derfor i den tilhørende anvendelsesguide at se filmen i sin helhed – med små korte pauser undervejs til hver for sig at læse og reflektere over spørgsmålene på skærmen – og først efterfølgende tage en fælles dialog understøttet af dialogkort (se bilag 3).

*Individuel refleksion sikrer
bredde og relevans*

Hvert af filmens afsnit rundes som sagt af med tre dialogspørgsmål på skærmen. Selv om de fælles drøftelser med fordel kan gemmes og tages samlet efter filmen, er det en god idé at bruge disse små 'spørgsmålpåuser' som individuelle refleksionsrum. Det anbefales derfor i anvendelsesguiden, at filmen sættes på pause, når spørgsmålene dukker op og at deltagerne her får ca 2 min til i tavshed at reflektere over spørgsmålene og eventuelt tage notater på det tilhørende notatark (se bilag 2).

Disse små individuelle refleksionsrum giver deltagerne mulighed for at genkalde sig deres egne erfaringer og i lyset af disse forholde sig til de dilemmaer og udfordringer, der rejses i filmen. Det øger relevansen og motivationen for den enkelte og dermed læringen.

De individuelle refleksioner er også med til at sikre, at flere perspektiver og overvejelser kommer i spil i de efterfølgende fælles drøftelser. Der kan være en fare for, at den, der lægger ud med at forholde sig til et emne, definerer retningen for samtalen. De andre vil nemlig ofte tale sig ind i og kommentere på hans/hendes overvejelser. Ved indledningsvist selv at have gjort sig tanker om de enkelte spørgsmål bliver det oplagt at bringe nogle af disse overvejelser i spil efterfølgende. Den individuelle refleksion kan således bidrage til, at samtalen kommer lidt bredere omkring de enkelte spørgsmål og at deltagerne får bragt det i spil, de selv er optagede af.

*Processen kræver
facilitering*

For at få optimalt udbytte af filmen er det vigtigt, at der er én, der sætter sig ind i anvendelsesguiden og forbereder seancen; at der er en tovholder.

Tovholderen skal tydeliggøre formålet med seancen, holde formen og tiden samt sikre, at der afslutningsvis samles op på dialogen. Er der fx noget, der skal arbejdes videre med, aftaler der skal indgås, pointer der skal nedskrives og evt. videregives til kolleger og/eller ledelse og hvem gør i så fald hvad?

Derudover er det tovholderens opgave at kvalificere dialogen ved at appellere til en åben og nysgerrig dialog.

Forhåbentlig er det med anvendelsesguiden en overkommelig opgave for fx leder, teamkoordinator eller en udpeget lærer.

*Filmen og seancens formål
skal tydeliggøres*

Når filmen skal anvendes på fx et lærermøde, er det ikke overraskende vigtigt, at formålet med seancen fremstår tydeligt for lærerne. Deltagerne skal på forhånd kende temaet og formen på processen og det skal være tydeligt, hvad deres bidrag skal bruges til.

Til trods for at flertallet af deltagerne kendte til projektet og havde modtaget skriftlig information på forhånd, var forventningen (og håbet!) hos flere, at filmen i sig selv gav svaret på nogle af de svære situationer og dilemmaer, man som lærer møder – altså at filmen er rent formidlende. Da det ikke er tilfældet, var der en vis skuffelse at spore og uvished om, hvad filmen i så fald kunne bruges til.

Det blev imidlertid undervejs tydeligt for de fleste, at det var lærernes egen refleksion og den efterfølgende fælles dialog på baggrund af filmen, der ændrede noget hos den enkelte og i lærergruppen. Erfaringen er derfor, at jo tydeligere formålet med filmen formidles – at filmen er et *dialogredskab* – jo færre uindfriede forventninger og des større fælles forståelse for processen.

Filmmediet som dialogredskab

Filmen sætter scenen og kickstarter emnet

Film er et stærkt medie til at sætte scenen og kickstarte emnet. Filmen formår på få minutter at stille skarpt på emnet, i dette tilfælde bedømmelsespraksis i forbindelse med portfoliobaseret svendep prøve. Hvad enten deltagerne kort forinden har gennemført en svendep prøve, eller de konkrete erfaringer ligger halve eller hele år tilbage i tiden, muliggør filmen at gøre emnet relevant og nærværende.

Deltagerne får hurtigt genkaldt sig deres erfaringer ved at spejle sig i de spillede filmsekvenser og interviewudtalelserne.

Filmen skaber fælles referenceramme

Nogle deltagere har været kritiske over for filmen og mener ikke, at den bidrager med noget nyt. Filmen har imidlertid hele vejen igennem fungeret som en meget fin fælles referenceramme i de tilhørende dialoger.

Deltagerne har løbende refereret til filmen i den efterfølgende dialog og forholdt sig til egne erfaringer og meninger i forhold til både situationer og interviewudtalelser i filmen. På den måde har filmen fungeret som en fælles referenceramme, lærerne har talt sig ind i, rundt om, væk fra mv.

Den fælles referenceramme har desuden givet adgang til, at også lærere, der ikke direkte har med svendep prøven at gøre, har kunnet bidrage og opnå noget i processen.

Filmen undgår sårbarhedssituationer

Eksamen er typisk et lukket rum, hvor de besværligheder, den enkelte underviser oplever, let bliver individualiseret og en sårbarhed kan opstå omkring at dele erfaringer med andre. Ved at vise nogle fiktive situationer bliver det muligt at tage lærerige dilemmaer og besværligheder op og samtidig undgå en sårbarhedssituation.

Filmen legitimerer usikkerhed og udviklingsbehov

Med filmen er det blevet muligt at tale om praksis ud fra filmens eksempler og bringe egne erfaringer i spil, hvor den enkelte har haft mod på det. At filmen tematiserer nogle udfordringer, har gjort det mere legalt at lufte egen usikkerhed. Filmen har på den måde været med til at legitimere, at den nye portfoliobaserede svendep prøve med tilhørende bedømmelse er et nyt (svært!) område, der løbende kræver opmærksomhed og fælles udvikling.

Filmskabelsesprocessen

Der skal naturligvis produceres en film, før den kan anvendes. På baggrund af dette projekt kalder netop filmskabelsesprocessen på nogle opmærksomhedspunkter knyttet til form og formål samt af etisk karakter.

Afsluttede scener eller...

I den nuværende film fungerer de tre afsnit, forbedrelse, eksamination og bedømmelse som små kapitler, der alle har en naturlig afrunding, inden dialogspørgsmålene toner frem. Det muliggør en overordnet dialog om temaerne, ligesom det giver en vis fleksibilitet i forhold til også at arbejde med lidt andre spørgsmål inden for emnet end de på forhånd formulerede. Faren kan imidlertid være, at dialogen bliver *for* overordnet, hvilket understreger vigtigheden af, at dialogen tager udgangspunkt i deltagerens egne konkrete erfaringer og eksempler fra praksis.

...stop på toppen

Hvis filmen havde haft en form, hvor dilemmaerne var trukket skarpere op, kunne man bedre have haft dialogerne undervejs. Særligt hvis filmen stoppede på toppen af udvalgte scener og her bad deltagerne forholde sig eksplicit til dilemmaet og besvare spørgsmål, der relaterede sig direkte til den konkrete situation. Denne form kræver selvsagt et stort kendskab til området, så man sikrer at ramme ned i materien.

Balancen mellem fiktion og fakta

I sin nuværende form indeholder filmen både interviewklip, hvor lærerne optræder som sig selv med egne meninger og holdninger, og nogle spillede, fiktive situationer, hvor lærere, censorer og elever har stillet sig til rådighed som skuespillere. På den måde er filmen i sin helhed en blanding af fakta og fiktion.

Fordelen ved interviewklip er først og fremmest, at de meget direkte tematiserer nogle relevante problemstillinger på en meget autentisk måde. Interviewpersonerne har ikke haft mulighed for at forberede sig på spørgsmålene hvilket giver interviewklippene et ærligt udtryk, lærerne kan identificere sig med og tale sig ind i. Bagsiden af mønten er, hvorvidt interviewpersonerne ufrivilligt kommer til at udstille sig selv. Der er eksempler på, at elever efter at have set filmen spørger læreren, om "de nu har fået styr på det med workflow" (som en af de ting, der fremhæves som svært i filmen). Det er vigtigt at være opmærksom på problemstillingen, så de deltagende lærere kan give et informeret samtykke.

I forhold til fiktionsdelen har det været vigtigt at synliggøre, at dele af filmen er opdigtet. Det fremgår af filmens prolog, at eksamenssituationerne er fiktive, og der var overvejelser om at tydeliggøre fiktionselementet yderligere ved at lave en scene med fraklip. Et andet valg kunne have været at tydeliggøre fiktionen yderligere ved at vælge mere overdrevne scener. Vores erfaring med filmen er dog, at selve scenerne ikke var så problematiske for lærerne som interviewene, så hvis vi skulle have brugt mere overdrevne scener, skulle det have været af andre grunde, for humorens skyld eller for at få særligt svære situationer frem.

Tæt samarbejde i produktionsfasen sikrer relevante scener

Endelig er det værd at overveje, hvordan samarbejdet mellem projektmanagerne og filmproducenterne bedst kan foregå.

I dette tilfælde fik produktionsselskabet både mundtligt og skriftligt information om de dilemmaer og situationer, der gerne skulle fremstå tydeligt i filmen. Alligevel har de af gode grunde ikke den samme indsigt i emnet, som underviserne, Grafisk Uddannelsessekretariat eller Kubix har. Derfor er det meget afgørende, at der er et tæt samarbejde mellem de forskellige fagligheder både i forberedelsen, under optagelserne og i redigeringsfasen.

En film bliver som bekendt til i redigeringsrummet. I dette tilfælde er små 15 minutter udvalgt og klippet sammen ud af ca. 8-10 timers råmateriale. Spørgsmålet er, om der i råmaterialet ligger situationer og udtalelser, der ville egne sig endnu bedre end de valgte til at illustrere dilemmaer og favne nuancer. For at sikre, at guldet ikke går tabt i redigeringsfasen, forudsætter det formentlig, at fagligheden omkring bedømmelse i højere grad havde været repræsenteret i redigeringsfasen.

Man kunne også med fordel skrue op for forventningsafstemningen i forberedelserne til optagelserne og på den måde være skarpere på, hvilke bestemte situationer og konkrete scener, der skulle spilles.

Filmskabelsesprocessen som alternativ genvej til læring

Lærerne har stillet sig til rådighed som interviewpersoner og skuespillere. Man kunne også forestille sig, at lærerne havde haft en (endnu mere) aktiv rolle i selve skabelsen af filmen. At de havde været en del af et udviklingsprojekt, der tilrettelagde selve filmen, herunder bl.a. formulerede plots, lavede drejebøjer, udvalgte scener, indgik i redigeringsfasen mv. Ud over at sikre relevans, kunne forløbet fungere som et læringsforløb for deltagerne. Et forløb, hvor deltagerne kunne udvikle egen praksis gennem dialog og videndeling.

Anvendelsesguide til filmen

Dialogredskab til opkvalificering af bedømmelsespraksis

Filmen illustrerer en bedømmelsessituation og tematiserer nogle af de centrale dilemmaer og svære situationer, man som underviser bliver mødt med. Sammen med denne anvendelsesguide, et notatark til individuel refleksion og nogle dialogkort fungerer filmen som et dialogredskab, der inviterer til refleksion og dialog i lærergruppen.

Brug filmen som en anledning til at få drøftet, samstemt og herigennem opkvalificeret bedømmelsespraksis med kollegerne i lærergruppen.

Filmens tre afsnit: **forberedelse, eksamination og bedømmelse** afsluttes hver med nogle spørgsmål, som danner rammen om den efterfølgende dialog.

Tidsforbrug

Filmen varer ca. 15 minutter, men sæt et par timer af til processen for at få et solidt udbytte af de tilhørende dialoger.

Afhængig af den tid I har til rådighed, kan lærergruppen på forhånd udvælge nogle spørgsmål og fokusere på dem, ligesom I kan supplere med andre spørgsmål og dermed sikre, at lærergruppen får drøftet det, der optager jer her og nu.

Deltagerkreds og antal

Processen kan gennemføres med deltagelse fra 4 op til ca. 20 personer, men så i flere mindre grupper.

Hele lærergruppen bør deltage, så resultatet er en fælles og forankret opkvalificering af bedømmelsespraksis. Der er megen viden at dele på tværs af underviserens erfaringer med bedømmelse, hvad enten erfaringerne stammer fra grundforløbsprøven eller svendepøven.

Processen kan gennemføres med lærere fra andre erhvervsuddannelser eller uddannelser, man som afdeling har et samarbejde med. Andres erfaringer og nye øjne kan give stof til eftertanke og nye erkendelser i forhold til egen praksis.

Uddannelseslederen bør være til stede, da det sender et signal til medarbejderne om, at bedømmelse er et område, som har lederens og afdelingens prioritet. Der vil derudover være nogle vigtige pointer undervejs, herunder bud på udviklingsmuligheder som ledelsen kan medvirke til at understøtte i en opfølgende proces eller indsats.

Tovholders rolle

Der udpeges en tovholder med ansvar for at komme gennem de forskellige faser og til at sikre en åben og nysgerrig dialog. Tovholderen skal holde tiden, så deltagerne kommer gennem dialogkortene og indimellem udfordre deltagerne på svarene. Tovholderen skal afslutningsvis sikre, at der bliver samlet op og – hvor det er nødvendigt – indgået aftaler i forlængelse af dialogen.

Forløbet

1. Intro

Tovholderen indleder med at sige et par ord om formålet med processen, for eksempel at få stillet skarpt på eksaminationsfagligheden på tværs af de forskellige fagområder og få drøftet, samstemt og udviklet sin bedømmelsespraksis sammen med kollegerne.

Det understreges, at filmen er et dialogredskab, der inviterer til dialog og refleksion om egen praksis og dermed videndeling underviserne imellem.

Filmen er *ikke* en facitliste med færdige løsningsforslag til, hvordan man laver en god bedømmelse.

Del notatarkene ud til deltagerne.

2. Se filmen

Se filmen sammen. Tryk pause undervejs, når spørgsmålene toner frem og giv deltagerne to minutters tavshed til at reflektere over spørgsmålene og evt. tage noter til eget brug.

3. Fælles dialog

Sæt jer rundt om et bord og placer dialogkortene i midten med bagsiden opad. Deltagerne skiftes til at vende et kort og læse det højt for hinanden.

Drøft i fællesskab spørgsmålet i relation til egen praksis. Den, der har trukket kortet, lægger ud med at forholde sig til spørgsmålet. De andre spørger nysgerrigt ind til det sagte og bringer løbende deres egne erfaringer i spil, så det bliver en fælles dialog.

Man kan ikke svare rigtigt eller forkert på spørgsmålene. Det væsentlige er at få en fælles dialog på baggrund af deltageres konkrete erfaringer.

4. Opsamling

Rund af med at samle op på dialogen. Er der noget, der skal arbejdes videre med, aftaler der skal indgås, pointer der skal nedskrives og evt. videregives til kolleger og/eller ledelse og hvem gør i så fald hvad?

5. Afrunding

Tag evt. en runde, hvor deltagerne ganske kort fortæller, hvad de har fået ud af processen og hvilken læringspointe de tager med sig.

Notatark til individuel refleksion

Forberedelse

Hvordan forbereder I jer til det gode eksamensforløb?

Hvad er jeres bedømmelseskriterier og hvordan bliver de tydeligere for jer?

Hvordan formidler I bedømmelseskriterierne til elever og censorer?

Eksamination

Hvad er de gode spørgsmål, der både får elevens faglige styrker og eventuelle svagheder frem?

Hvordan kan I eksaminere inden for områder, I selv er mindre bekendt med?

*Hvad sker der, når det ikke går så 'let' som i filmsekvensen?
(Find hver et eksempel og lad de andre komme med løsningsforslag)*

Bedømmelse

Hvordan foretager I en helhedsvurdering?

Hvordan afstemmer I jeres bedømmelsespraksis med kollegerne?

Hvad kendetegner den gode eksaminator? (Til forskel fra den gode faglærer)

Bilag 3: Dialogkort

Hvordan forbereder du dig til det gode eksamensforløb?

Hvordan formidler du bedømmelseskriterierne til elever og censorer?

Hvad er jeres bedømmelseskriterier og hvordan bliver de tydeligere for jer?

Hvad kendetegner den gode eksaminator?

Hvad sker der, når det ikke går så 'let' som i filmsekvensen?

Find et eksempel og lad kollegerne komme med løsningsforslag

Hvordan kan du eksaminere inden for områder, du selv er mindre bekendt med?

Hvad er de gode spørgsmål, der både får elevens faglige styrker og eventuelle svagheder frem?

Hvordan foretager du en helheds-
vurdering?

Hvordan afstemmer du din
bedømmelsespraksis med kollegerne?
